

A novellaelemzés szempontjai

1. Műfaj meghatározása, műfaji jellegzetességek vizsgálata: rövid, prózában írt epikai műfaj. Általában egy főszereplője és viszonylag kevés mellékszereplője van; gyakran egy fordulópontot mutat be a főhős életéből. Cselekménye általában egy szálon fut, rövid idő alatt, kevés helyszínen játszódik. A szó eredeti jelentése: 'újdonság' (olasz). Boccacciótól ered.

2. Cím értelmezése: mit tartalmaz (téma, idő, helyszín, szereplők, kulcsfogalom stb. megjelölése)? Van-e jelképes értelmezése? Hogy változik a jelentése a mű olvasása során?

3. A novella típusának meghatározása, indoklás: pl. *lélektani* ≈: a szereplők lélektani folyamatai állnak a középpontban; *metszetnovella*: a történet metszetet ad a szereplők életéből, rávilágít életük egészére; *humoreszk*: humoros, csattanós történet, *példázat*: jelképesen értelmezhető, tanulságot példázó epikai mű; *életkép*: tipikus, mindennapi szituációt mutat be.

4. Cselekmény dióhéjban: -Kalandos vagy kevésbé eseménydús; pergő vagy lassú?

-Leírása részletező, aprólékos vagy tömör?

-Megszakítják-e hosszabb leírások, lírai részek? (egyben a szerkezethez is tartozik)

5. Idő, helyszín: -Mennyire van konkrétan meghatározva?

-Változik-e? Hány van belőle?

-Értekezhető-e jelképesen?

6. Elbeszélésmód

-E / 1. vagy E / 3. a narrátor? Mindentudó-e?

-Megjelenik-e a szövegben szereplőként vagy megfigyelőként?

-Megszólítja-e az olvasókat?

-Kifejezi-e véleményét, értékelését; azonosul-e valamelyik szereplővel?

-Előfordul-e belső monológ, szabad függő beszéd?

7. Szereplők bemutatása, jellemzése

-Hogyan jellemzi az író hőseit? (Pl. a narrátor írja le, jellemzi őket; vagy a cselekmény és a párbeszéd mutatja meg jellemvonásaikat.)

-Mennyire árnyaltan vannak jellemezve a szereplők; mennyire pontos az ábrázolás lélektanilag?

7. Szerkezet

a. Egy szálon vagy több szálon futó cselekmény? Ékelődnek-e epizódok a főcselekménybe?

b. Időszerkezet

-egyenestől előrehaladó (lineáris)

-idősíkok keverése; visszatekintés, beékelés, időben ugrálás

c. Részekre tagolás - párhuzamok, ellentétek, egyéb megfelelések az egyes részek között

d. Keretes szerkezet

e. Drámai szerkesztésmód: expozíció (szereplők + alaphelyzet bemutatása), bonyodalom (fordulat), kibontakozás, tetőpont, (késleltetés), végkifejlet/megoldás. (Elég gyakori!)

f. Fokozásos szerkesztés

8. Motívumok, szimbólumok a regényben (jelképes tárgyak, ismétlődő események, színszimbólumok)

9. Mondanivaló, saját értelmezés

10. A műben megjelenő világkép, értékrend

11. Stílusirányzat meghatározása, stílusjegyek kiemelése (pl. romantikus, realista, szecessziós vonások a műben)

12. Stílus, nyelvezet, hangnem

-Hangnem: pl. patetikus, ünnepélyes, fennkölt / ironikus, gúnyos / tárgyilagos / közvetlen, tréfás / komor, nyomasztó / melankolikus, elégikus stb.

-Nyelvezet: milyen stílusértékű szavakat használ? (választékos – közönséges – naturális stb.)

13. Összehasonlító kitekintés más, hasonló témájú művekre